

Urba S.I. Food safety in the conditions of globalization.

Essence and value of food safety is considered. The basic problems of providing of population food stuffs in the world are investigational. The features of the World food program of UNO in liquidation of hunger are certain. The priority ways of decision of food problem in the conditions of globalization are offered.

Keywords: food safety, food problem, food stuffs, agrarian sector of economy

УДК 338.246: 339.17

Викл. О.В. Хомів – Львівський ДУВС

**СИСТЕМА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ ОБ'ЄКТІВ ЗАХИСТУ
СКЛАДОВИХ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РОЗДРІБНИХ
ПІДПРИЄМСТВ З ВИДАМИ ЗАГРОЗ**

Уточнено поняття економічної безпеки роздрібного торговельного підприємства, розглянуто систему взаємозв'язків об'єктів складових економічної безпеки підприємств з видами загроз та джерелами їхнього походження.

Ключові слова: джерело загроз, загроза, економічна безпека, об'єкт захисту, роздрібне підприємство.

Вступ. В умовах кризового стану економіки України, посилення конкуренції на роздрібному ринку діяльність багатьох торговельних підприємств супроводжується втратою покупців, погіршенням фінансового становища, зумовленого зменшенням обсягів товарообігу, крадіжками та зловживаннями, фізичним чи психологічним тиском на керівництво підприємства, витоком конфіденційної інформації тощо. Це зумовлює необхідність якісно нового підходу до вирішення проблеми забезпечення економічної безпеки діяльності торговельних підприємств усіх форм власності та типів господарювання. Вирішення цього завдання неможливе без детального вивчення об'єктів захисту складових економічної безпеки, видів загроз економічній безпеці торговельних підприємств, джерел їх походження та взаємозв'язків між ними.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Проблеми забезпечення економічної безпеки підприємств досліджують вітчизняні та зарубіжні автори, зокрема: Г. Андрощук, О. Барановський, О. Бандурка, Т. Васильців, М. Камлик, Г. Козаченко, Г. Пастернак-Таранушенко, В. Сенчагов, А. Чорна та ін. Однак ці дослідження стосуються переважно забезпечення економічної безпеки виробничих підприємств чи підприємництва взагалі. Питання ж забезпечення економічної безпеки підприємств роздрібною торгівлі через їх специфічність та багатогранність розглянуто частково.

Постановка завдання. З огляду на важливість підвищення економічної безпеки діяльності роздрібних торговельних підприємств, метою дослідження є уточнення об'єктів захисту складових економічної безпеки торговельних підприємств та вивчення можливого впливу на них різних видів загроз та джерел їх виникнення для використання результатів у практичній діяльності підприємств торгівлі.

Виклад основного матеріалу. Узагальнюючи підходи до визначення суті економічної безпеки підприємств, можна зробити такі висновки:

- економічна безпека – це специфічна сукупність умов діяльності підприємств, які відображають його здатність до "самовиживання" і розвитку в умовах виникнення зовнішньої і внутрішньої економічної загрози;

- економічну безпеку підприємств визначають сукупністю чинників, що відображають незалежність, стійкість, можливості зростання, забезпечення досягнення економічних інтересів і т. ін.;
- основним чинником, що визначає економічну безпеку, є володіння підприємством стійкими конкурентними перевагами. Ці переваги повинні відповідати стратегічним цілям підприємства.

Враховуючи викладене, економічна безпека торговельного підприємства – це такі умови його розвитку, за яких забезпечується можливість здійснення актів купівлі-продажу товарів з метою отримання прибутку та своєчасне реагування на негативний вплив будь-яких дестабілізуючих чинників на його діяльність.

Економічна безпека підприємства складається з декількох функціональних складових, до яких варто відносити тільки ті складові, які містять лише економічні відносини. З цього погляду, до категорії "економічна безпека торговельного підприємства" потрібно відносити майнову, фінансову, інформаційну, комерційну та кадрову складові (рис. 1).

Ця структура функціональних складових відповідає структурі механізму забезпечення економічної безпеки торговельного підприємства. При цьому треба зазначити, що успішне виконання торговельними підприємствами своїх функцій з купівлі-продажу товарів потребує:

- мати в наявності необхідні основні засоби, які (особливо будівлі та споруди) мають значну вартість;
- зосереджувати значні товарні запаси для забезпечення безперебійності процесів продажу товарів і обслуговування покупців;
- використовувати у повсякденній роботі великі обсяги інформації, що містить комерційну таємницю;
- залучати до організації торгово-технологічного процесу значну кількість персоналу.

Все це є "ласим шматочком" для значної кількості суб'єктів ринку (на чому зупинимося пізніше) і вимагає визначення, щонайперше, найуразливіших об'єктів захисту в межах складових економічної безпеки від окремих видів загроз, які можуть надходити з різних джерел. При цьому, під об'єктом захисту треба розуміти все те, що є власністю і належить суб'єкту власності: матеріальний, фінансовий, інтелектуальний продукт, економічні ресурси, засоби виробництва тощо [1]. Основні об'єкти захисту у розрізі складових економічної безпеки роздрібних торговельних підприємств наведено на рис. 1.

Водночас, захист – це заходи запобігання можливому погіршанню становища суб'єкта відносин через активні дії інших суб'єктів або внаслідок несприятливих природних явищ [1].

Виникнення загроз, виходячи з концепції енергетичної будови світу, є об'єктивним процесом. Головною причиною суперечностей у світі є дефіцит ресурсів, з одного боку, та бажання їх отримати, з іншого. Кожна зі складових світу (елемент чи система) спрямовує свої зусилля на продовження часу власного існування, обмеженого кількістю енергії, тому і бореться за збереження власної енергії та використання енергії інших складових світу на власні потреби.

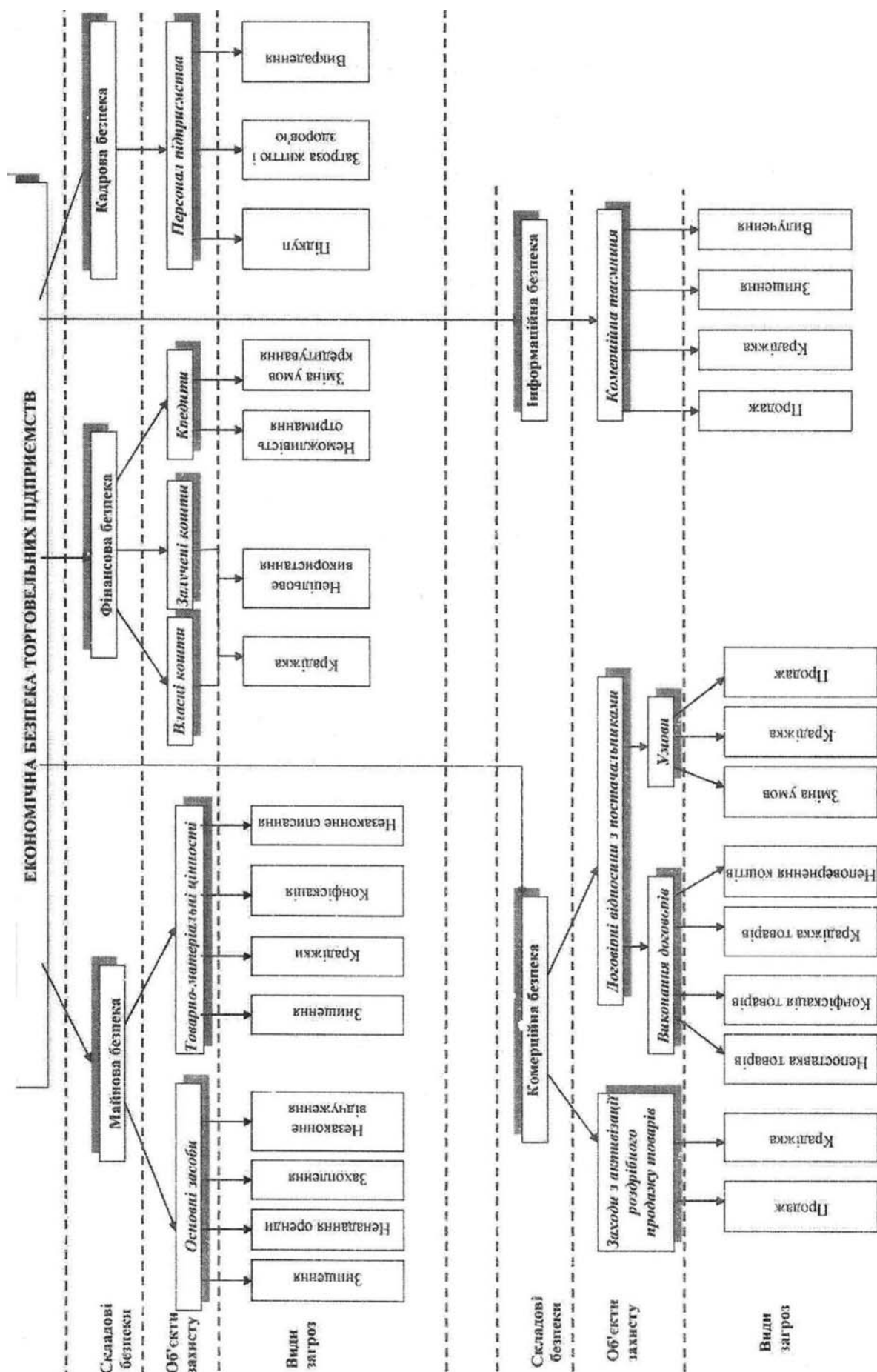

Рис. 1. Об'єкти і види загроз складових економічної безпеки роздрібних торгових підприємств

Оскільки вважається, що кількість енергії у світі жорстко обмежена, то поява кожної нової складової є небажаною для всіх інших. Через це нова складова світу, народжуючись, вступає у природну суперечність з усіма іншими складовими. З урахуванням цього підприємство, як одна з систем, має очікувати виникнення загроз з будь-якої іншої системи і нейтралізувати їх [2, 23]. Разом з тим, ціла низка загроз має суб'єктивний характер. Суб'єктивні загрози породжені умисними або ненавмисними діями людей, різними органами і організаціями. Тому і їх запобігання багато в чому пов'язано з дією на суб'єктів економічних відносин.

Що ж розуміють під загрозою? Багато авторів розглядають економічну загрозу як потенційну можливість завдання шкоди суб'єктам господарювання діяльності з боку окремих чинників внутрішнього та зовнішнього середовища. Тобто поява загрози визначає потенційну можливість економічних втрат для підприємства [3, 10]. Однак повнішим видається визначення С.П. Дубецької, яка вважає, що під загрозою безпеки підприємству треба розуміти потенційну чи реальну подію, процес чи явище, яке здатне порушити його стійкість та розвиток і призвести до припинення його діяльності [4, 157]. Загрозам економічній безпеці підприємницької діяльності характерні три ознаки:

- свідомий і корисливий характер;
- спрямованість дій на нанесення збитку суб'єкту підприємництва;
- протиправний характер.

Основними причинами загроз безпеці діяльності підприємств роздрібної торгівлі в сучасних умовах є:

- криміналізація економіки і спад виробництва;
- недосконалість законодавчої бази і державної економічної політики;
- нерозвиненість ринкової інфраструктури та відсутність найважливіших інститутів ринкової економіки;
- деформованість економіки, її монополізація і низька конкурентоспроможність;
- злочинні дії кримінальних угруповань;
- деякі особливості національного економічного менталітету.

У вітчизняній та зарубіжній літературі перелік загроз економічній безпеці діяльності підприємств взагалі характеризується достатнім рівнем визначення. Однак велике практичне значення має виявлення конкретних видів загроз стосовно складових економічної безпеки підприємств роздрібної торгівлі. Найважливіші з них подано на рис. 1.

Кожне торговельне підприємство, виходячи з конкретних умов діяльності та конкретної ситуації, в якій воно знаходиться, повинно визначити (спрогнозувати) найнебезпечніші із вказаних загроз і виробити систему заходів з їхнього своєчасного виявлення, попередження чи послаблення впливу. Таку систему заходів потрібно розробляти з урахуванням можливих джерел виникнення, які можуть істотно різнитися для різних складових економічної безпеки роздрібних торговельних підприємств (рис. 2).

Як видно з рис. 2, джерелами загроз економічній безпеці роздрібних торговельних підприємств можуть бути як внутрішні (персонал підприємства), так і зовнішні (органи державного управління, організовані злочинні угруповання, стихійні лиха, конкуренти, контрагенти, покупці).

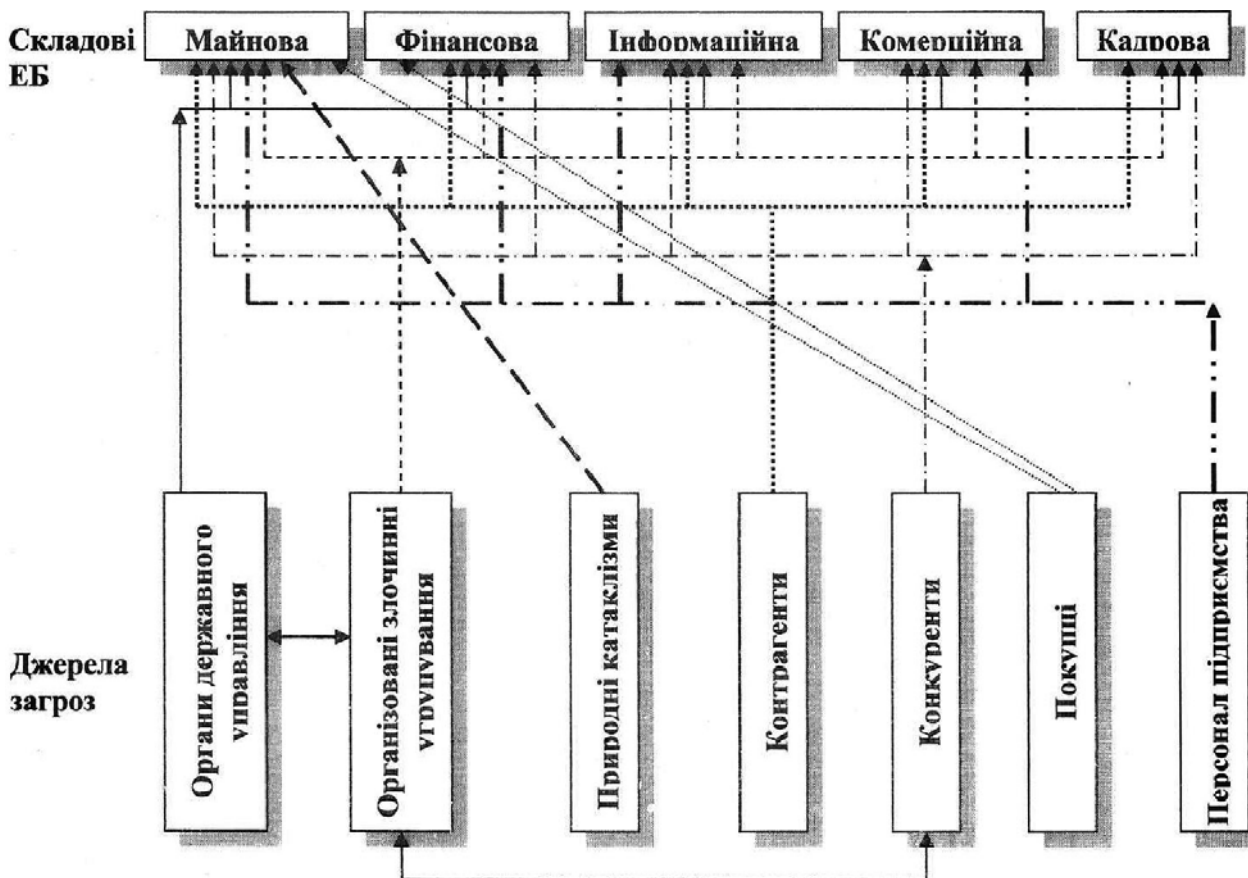

Рис. 2. Можливі джерела загроз на складові економічної безпеки торгових підприємств

Більшість джерел виникнення загроз економічній безпеці підприємств роздрібної торгівлі належить до зовнішніх загроз. Посилення зовнішніх загроз збільшує ризик ведення торговельної діяльності, оскільки виникає загроза втрати частини доходу і навіть існуванню самого бізнесу. Крім того, зовнішні загрози, зазвичай, становлять найбільшу небезпеку, оскільки внутрішні загрози найчастіше – це реалізація зовнішніх "замовлень".

Послаблення впливу зовнішніх загроз економічній безпеці роздрібних торговельних підприємств можливе зі зміною економічних умов у державі, активізацією внутрішньофірмової системи безпеки, а усунути внутрішні загрози надзвичайно важко.

Висновки. Проблема забезпечення економічної безпеки підприємств роздрібної торгівлі останніми роками набула особливої актуальності. Виявлення, ідентифікація загроз і джерел їх виникнення відповідно до конкретних об'єктів захисту складових економічної безпеки та передбачення превентивних заходів і запобігання можливому збитку від їх впливу – одне з найважливіших завдань забезпечення економічної безпеки роздрібних торговельних підприємств.

Література

1. **Економічна енциклопедія.** [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.enbv.narod.ru/text/Econom/encyclo/index.html>.
2. **Пастернак-Таранушенко Г.** Результати дослідження шляхів забезпечення економічної безпеки України / Г. Пастернак-Таранушенко // Економіка України. – 2000. – № 11. – С. 21-28.

3. Бандурка О.М. Основи економічної безпеки : підручник / О.М. Бандурка, В.Є. Духов, К.Я. Петрова, І.М. Червяков. – Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. – 236 с.

4. Дубецька С.П. Економічна безпека підприємств України / С.П. Дубецька // Недержавна система безпеки підприємництва як суб'єкт національної безпеки України : зб. матер. наук.-практ. конф., Київ, 16-17 травня 2001 р. / Редкол.: І.І. Тимошенко (голова) та ін. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – С. 146-171.

Хомив О.В. Система взаимосвязей объектов защиты составляющих экономической безопасности розничных предприятий с видами угроз

Уточнено поняття економічної безпеки розничного торгового підприємства, розглянута система взаємозв'язків об'єктів складових економічної безпеки підприємств з видами угроз і джерелами їх походження.

Ключевые слова: источник угроз, угроза, экономическая безопасность, объект защиты, розничное предприятие.

Khomyiv O.V. System of intercommunications of objects of defense of constituents of economic safety of retail enterprises with the types of threats

Notion of economic safety of retail enterprise is specified, the system of intercommunications of objects of constituents of economic safety of enterprises is considered with the types of threats and sources of their origin.

Keywords: source of threats, threat, economic safety, object of defense, retail enterprise.

УДК 338.984

Аспір. Н.В. Хоміон¹ – НУ "Львівська політехніка"

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНЮВАННЯ ОБІГОВОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

Досліджено сутність обігового капіталу, виділено основні його функцій, склад та структуру. Також виділено та систематизовано основні класифікаційні ознаки, за якими поділяють обіговий капітал на види, що дасть змогу здійснювати об'єктивне оцінювання та ефективне планування обігового капіталу підприємств.

Ключові слова: обіговий капітал, види обігового капіталу, функції обігового капіталу, структура обігового капіталу.

Актуальність проблеми. Ефективне планування обігового капіталу значною мірою залежить від розуміння сутності обігового капіталу. Для оцінювання обігового капіталу важливе значення має групування його елементів, структурування, виділення основних класифікаційних ознак. Тому актуальним є дослідження теоретичних засад обігового капіталу.

Аналіз останніх досліджень. Вагомий внесок у теорію обігового капіталу зробили у своїх працях такі вчені як Брігхем Є., Гриньова В., Поддєрьогін А. Також дослідження сутності обігового капіталу, його складу та структури відображені в працях М. Білик, Р. Сороки, Н. Петрової. Незважаючи на це, в економічній літературі потребують уточнення та систематизації основні класифікаційні ознаки обігового капіталу, структурування його елементів та складу для забезпечення подальшого оцінювання та ефективного планування.

Мета роботи. Важливим завданням роботи є теоретичне дослідження поняття сутності обігового капіталу, його складу та структури, функцій, ос-

¹ Наук. керівник: доц. Н.Ю. Подольчак, канд. екон. наук – НУ "Львівська політехніка"